พระพุทธศาสนาในยุคการปลดปล่อยของ สปป. ลาว
Buddhism in the Liberation's Time of PDR. Laos

พระอนงค์ชัย วิไลศักดิ์[1*], พิสิฏฐ์ โคตรสุโพธิ์[2]
Amomg Xay Vilaisak[1*], Phisit Kotsupho[2]
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตเชียงใหม่[1,2]
Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Chiang Mai Campus[1,2]
*Corresponding Author, E-mail: anonghai1993@gmail.com

(Received: August 15, 2021 | Revised: March 18, 2022 | Accepted: May 22, 2022)

บทคัดย่อ

บทความวิชาการนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาพระพุทธศาสนาในยุคการปลดปล่อยของ สปป. ลาว เป็นงานวิจัยเชิงเอกสาร โดยใช้ข้อมูลจากเอกสารทางราชการที่เป็นรายงานประจำปี ของทางราชการและของคณะสงฆ์ เป็นหลัก เสริมด้วยเอกสาร รายงานการวิจัยที่เกี่ยวข้องเป็นส่วนประกอบ

จากการศึกษาพบว่า พระพุทธศาสนาเถรวาทได้เข้ามาเผยแพร่ในสังคมลาวเมื่อปี พ.ศ. 1900 (ค.ศ. 1357) ภายหลังที่พระเจ้าฟ้างุ้ม มหาราช รวบรวมหัวเมืองลาวเข้าเป็นอาณาจักรล้านช้างให้เป็นปึกแผ่นในปี พ.ศ. 1896 (ค.ศ. 1353) โดยมีเมืองเชียงทอง (หลวงพระบาง) เป็นศูนย์กลาง พระพุทธศาสนาเป็นศาสนาหลักและเคียงคู่กับพัฒนาการของกลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ ที่เข้ามาตั้งหลักปักฐานในดินแดนลาวแต่บรรพบุรุษถึงปัจจุบันเป็นเวลายาวนาน วีรกษัตริย์ลาว อาทิ พระเจ้าฟ้างุ้ม มหาราช พระเจ้าไชยเชษฐาธิราช และพระเจ้าสุริยวงศาธรรมิกราช เป็นต้น ทุก ๆ พระองค์ได้มีบทบาทในการทะนุบำรุงอุปถัมภ์พระพุทธศาสนาทรงยกย่องให้เป็นศาสนาหลักของอาณาจักรและเป็นศูนย์กลางให้ไพร่ฟ้า

ราษฎรได้รับการศึกษา มีศีลธรรมและประพฤติชอบตามคำสอนขององค์พระสัมมาสัมพุทธเจ้า เพื่อยึดเหนี่ยวจิตใจของปวงชนลาวทำให้พระพุทธศาสนาเป็นศาสนาหลักที่สำคัญของชาติลาว และทำให้พระพุทธศาสนาแบบเถรวาทประดิษฐานอย่างมั่นคงและมีความเจริญรุ่งเรืองในอาณาจักรลาวตั้งแต่นั้นเป็นต้นมา

นับตั้งแต่พุทธศตวรรษที่ 18 เป็นต้นมา ประเทศลาวได้ตกเป็นเมืองขึ้นของนักล่าอาณานิคมตะวันตกเป็นเวลายาวนาน ทำให้ไม่มีอิสรภาพ และพระพุทธศาสนาก็ถูกทำลายอย่างหนัก เพื่อกอบกู้เอกราชให้เป็นอิสระจากการเป็นเมืองขึ้น นับแต่ปี พ.ศ. 2473 (ค.ศ. 1930) เป็นต้นมา พระสงฆ์ลาวมีบทบาทและปฏิบัติหน้าที่สำคัญต่อประเทศชาติและประชาชน บันทึกประวัติศาสตร์ลาวได้กล่าวถึงบทบาทและหน้าที่สำคัญของพระสงฆ์ลาวที่ปฏิบัติการฟื้นฟูพระพุทธศาสนา วัดวาอารามจึงได้กลายเป็นคลังแห่งความรู้ และเป็นสถาบันสร้างทรัพยากรมนุษย์ ให้แก่ประเทศชาติ ในหลายๆ ด้าน เช่น วรรณคดี จิตรกรรม ประติมากรรม ภาษาศาสตร์ ศิลปะและวรรณคดีอื่น ๆ ซึ่งปัจจุบันเหลืออยู่น้อย เพราะศักดินาต่างชาติได้ยึดเอาไปและจุดไฟเผาทิ้งเป็นจำนวนมาก ผ่านวิวัฒนาการของชาติและพระพุทธศาสนาเป็นเวลาหลายร้อยปี พระพุทธศาสนาจะตัดแยกออกจากชาติไม่ได้และพระสงฆ์สามเณรจะตัดแยกออกจากประชาชนไม่ได้ ประวัติศาสตร์ของชาติลาวที่ผ่านมาได้ชี้ชัดว่า พระสงฆ์ลาวทุกยุคทุกสมัยล้วนถือธงชาติเป็นชีวิตจิตใจและถือศีลธรรมเป็นปัจจัยสำคัญในการกอบกู้เอกราชทั่วแผ่นดินลาวและสนับสนุนพรรครัฐพัฒนาบ้านเมืองเพื่อความอุดมผาสุกของประชาชนและความศรีวิไลของประเทศชาติ จนในที่สุดประเทศชาติได้รับการปลดปล่อยเป็นอิสระอย่างสมบูรณ์ ในวันที่ 2 ธันวาคม พ.ศ. 2518 (ค.ศ.1975) ภายใต้ระบอบการปกครองระบอบสังคมนิยมประชาธิปไตยแบบลาวแห่งศักราชใหม่

คำสำคัญ: พระพุทธศาสนา, การปลดปล่อย, สปป.ลาว, บทบาทพระสงฆ์ลาว

Abstract

The academic paper aims to study the Buddhism in the Liberation's Time of PDR. Laos by using mainly information from anual official reported documents from the official agents and from the Sangha organization added

with the supplemented documents and relevant research reports. The study was found that:

Theravada Buddhism has been propagated into Lao society in B.E. 1900 (A.D.1357) after King Fa Ngum, the Great had united Lao localities to be the Lan Xang Kingdom in B.E.1896 (A.D.1353) established Chiang Thong (Luang Prabang) as the capital. Buddhism,then, is the main religion and has been lived side by side with the development of thevarious ethnic groups having settled in Laos for a long time since their ancestors to the present time. The Lao heroes such as King Fa Ngum, the Great, King Chai Chetthathirat and Phra Chao Suriyawongsa Dhammikaraj, etc. all of them played thier roles in the mantenant and patronage of Buddhism. They regarded Buddhism as the State Religion and as the center for the people gaining education, being moral and behaving thier conduct following the teachings of Buddha to be spiritual object of the people of Laos. That creates Buddhism to be the main religion of Laos and uprising Theravada Buddhism firmly enshrined and prospering in Kingdom of Laos since that time.

Since the 18th Buddhist century, Laos has long been colonized by Western Colonialists. That causes of no freedom and Buddhism was heavily destroyed. For restoration our independence from colonization, since the B.E.2473 (A.D.1930), Lao monks have played important roles and performed duties towards the nation and to their laities. Lao history has revealed the important roles and duties of Lao monks in heavy restoration of Buddhism. Therefore, temples have become the treasury of knowledge and the institution in upgrading human resources to the nation in many aspects sucs as literature, painting, sculpture, linguistics, arts and other literary works. Those, in the present are remaining few because of the foreign colonialists have taken a large number of them and burned in fire. Through the hundreds of years in

evolution of nations and religions, Buddhism cannot be absolutely separated from the nation. It is also in the same manner, the monks and novicees cannot be separated from their laities. The past history of Laos is clear that Lao monks in all periods of time have carried the nationality as their spirit and morality as a factor in securing country's independence. They have supported the State Party in developing the country for the well-being of all laities and the tribes and the nation's civilization. Finally, the country was liberated completely, on December 2, B.E.2518 (A.D.1975) under the Lao Democratic Socialist Regime inthe new era.

Keywords: Buddhism, Liberation, PDR.Lao, Lao monk's roles

1. บทนำ

พระพุทธศาสนาเถรวาทได้เข้ามาเผยแพร่ในสังคมลาวเมื่อปี พ.ศ. 1900 (ค.ศ. 1357) ภายหลังที่พระเจ้าฟ้างุ้ม มหาราช รวบรวมหัวเมืองลาวเข้าเป็นอาณาจักรล้านช้างให้เป็นปึกแผ่นในปี พ.ศ. 1896 (ค.ศ. 1353) โดยมีเมืองเชียงทอง (หลวงพระบาง) เป็นศูนย์กลาง ต่อมาพระอัครมเหสีแก้วกัลยา (แก้วเก็งยา) พระมเหสีของพระเจ้าฟ้างุ้ม มหาราช ทอดพระเนตรเห็นเจ้านายและราษฎรชาวล้านช้างนับถือลัทธิผีสาง เทวาดา ฟ้าแถน.... และวิญญาณของบรรพบุรุษ อันเป็นลักธิดั่งเดิมของลาว ยังทำการบวงสรวง บูชายัญและสิ่งศักดิ์สิทธิ์ทั้งหลาย ทั้งช้าง ม้า วัว ควาย จึงสลดสังเวชพระทัยเป็นอย่างยิ่ง ด้วยพระนางเป็นพุทธมามกะที่เคร่งครัดต่อพระพุทธศาสนา จึงทูลพระสวามีให้นำพระพุทธศาสนาจากกัมพูชาเข้าไปประดิษฐานและเผยแผ่ในอาณาจักรล้านช้าง พระองค์ทรงเห็นด้วย จึงให้ทูตไปทูลขอนิมนต์พระสงฆ์ไปประกาศพุทธศาสนาแบบเถรวาท ซึ่งมีพระมหาปาสมันตเถระเจ้าเป็นประมุข และพระมหาเทพลังกา พร้อมด้วยนักปราชญ์อาจารย์พระสงฆ์ และคัมภีร์พระไตรปิฎก พระพุทธรูป (พระบาง) ต้นโพธิ์ และเครื่อง

ดนตรีพื้นเมือง จากพระเจ้าอินทะปัตถา เจ้านครเขมสมัยนั้น (สิลา วีรวงส์ และนวน อุเทนสักดา, 2510, น. 64-110) เข้ามาเผยแผ่ในดินแดนล้านช้าง และภายใต้การอุปถัมภ์อย่างแรงกล้าของพระเจ้าฟ้างุ้มและพระอัครมเหสีแก้วกัลยา (แก้วเก็งยา) พระองค์ทรงยกย่องให้เป็นศาสนาหลักของอาณาจักรและเป็นศูนย์กลางให้ไพร่ฟ้าราษฎรได้รับการศึกษา มีศีลธรรมและประพฤติชอบตามคำสอนขององค์พระสัมมาสัมพุทธเจ้าเพื่อยึดเหนี่ยวจิตใจของปวงชาชนลาวทำให้พระพุทธศาสนาเป็นศาสนาหลักที่สำคัญของชาติลาวและทำให้พระพุทธศาสนาแบบเถรวาทจึงประดิษฐานอย่างมั่นคงในพระราชอาณาจักรลาวตั้งแต่นั้นเป็นต้นมา

การนำพระพุทธศาสนาเถรวาทเข้ามาสู่สังคมลาว นับว่าเป็นการสร้างความเป็นปึกแผ่นและสร้างวัฒนธรรมใหม่ในสังคมลาว ในช่วงเวลานั้นประชาชนส่วนใหญ่ประกอบไปด้วยเผ่าขอม-เผ่าลาวเทิงหรือละว้า-ลัวะ ซึ่งนับถือผีสางเทวดา ฟ้าแถน ต่อมาได้เปลี่ยนมานับถือพระพุทธสาสนาและทั้งยังได้มีการสร้างวัดพระธาตุเจดีย์ พระพุทธรูปและอื่น ๆ อีกด้วย (กระทรวงแถลงข่าวและวัฒนธรรม, 2543, น. 121-126) ทำให้มีอิทธิพลต่อสถาบันทางการเมือง วิถีชีวิตเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมประเพณีของประชาชนลาว จนถึงรัชสมัยของพระเจ้าวิชุลราช พ.ศ. 2044-2063 (ค.ศ. 1501-1520) พระองค์ได้ส่งเสริมการศึกษาวรรณกรรมและวรรณคดีต่าง ๆ มากมาย ทำให้พระพุทธศาสนามีเจริญรุ่งเรืองเป็นอย่างมาก จากเมืองหลวงไปสู่เมืองต่าง ๆ อาทิ เวียงจันทน์ เชียงของ เป็นต้น (สุเนตร โพธิสาน, 2544, น. 25-26) ในยุคของพระองค์ได้มีนักปราชญ์ทางพระพุทธศาสนาเกิดขึ้นมากมายที่รอบรู้ในพระไตรปิฎก พระองค์ได้สถาปนาพระสังฆราชขึ้นเป็นครั้งแรก ได้รับการแต่งตั้งขึ้นโดยมี พระมหาเทพตนหลวง แห่งวัดวิชุลราชและพระมหามงคลสิทธิ เป็นประธานได้แต่งตั้งในปี พ.ศ. 2076 เป็นต้นมา (พระมหาดาวสยาม วชิรปญฺโญ, 2555, น. 63)

หลังจากประเทศลาวได้รับเอกราชจากฝรั่งเศส ในปี (พ.ศ. 2518) ค.ศ. 1975 ก็ประกาศเปลี่ยนสภาพพระราชอาณาจักรลาวมาเป็น “สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว” ปกครองประเทศด้วยระบบสังคมนิยมคอมมิวนิสต์สืบต่อไป

ต่อมาจึงได้ประกาศพระราชบัญญัติจัดระเบียบการปกครองสงฆ์ขึ้นมา 2 ฉบับ เลียนแบบบ้านเมือง แต่ไม่มีสมเด็จพระสังฆราชเป็นองค์ประมุขสูงสุดมีแต่เจ้าคณะแขวง เมือง ตาแสงเท่านั้น โดยให้คณะแขวงขึ้นกับข้าหลวงฝรั่งเศส ทำให้ประมุขสงฆ์ของลาวที่เคยมีตำแหน่งในระดับสมเด็จพระสังฆราชยุคเก่าได้เปลี่ยนมาเป็น “ประธานองค์การพุทธศาสนาสัมพันธ์แห่งประเทศลาว” คณะสงฆ์ยังอยู่ร่วมกันได้กับระบบสังคมนิยมแบบลาว แสดงให้เห็นว่าอำนาจจากการตีความพระพุทธศาสนาไม่ได้ถูกจำกัดอยู่เฉพาะในกลุ่มคนระดับสูงหรือคณะสงฆ์ชั้นผู้ใหญ่เท่านั้น เพราะว่าพระพุทธศาสนาและคณะสงฆ์มีความสัมพันธ์กันในด้านสังคมจึงทำให้เกิดขบวนการของประชาชนที่ต่อพระพุทธศาสนา และสนับสนุนอุดมการณ์ในระบอบสังคมนิยมจนกลายเป็นพลังเพื่อต่อสู้ให้ประสบชัยชนะและเป็นที่ยอมรับของประชาชนในที่สุด

พระพุทธศาสนาพร้อมคณะสงฆ์สามารถปรับตัวเข้ากับบริบทสังคมด้านการเมืองที่เปลี่ยนไปได้เป็นอย่างดี ช่วงที่ลาวยังเป็นราชอาณาจักรได้มีการบัญญัติในรัฐธรรมนูญ (มาตรา 7) ว่า พระพุทธศาสนาเป็นศาสนาประจำชาติ และพระมหากษัตริย์เป็นเอกอัครศาสนูปถัมภก” (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต), 2555, น. 203) นอกจากนี้วัดก็ยังเป็นศูนย์กลางของชุมชนที่นับถือพุทธศาสนาแบบผสมผสานกับความเชื่อเกี่ยวกับบรรพบุรุษ เช่น ผีสางนางไม้ ตลอดถึงรุกขเทวดา พระสงฆ์ก็มีส่วนร่วมในการต่อสู้ด้านการเมืองกับประชาชนบรรดาเผ่าฯ พระสงฆ์ก็มีบทบาทในการเคลื่อนไหวร่วมกับขบวนการของประชาชนเพื่อเรียกร้องเอกราช ต่อมาลาวก็ตกอยู่ภายใต้การปกครองของประเทศฝรั่งเศส ทำให้

มีการแยกรัฐและศาสนาออกจากกันตามแนวคิด ของชาวตะวันตก ทำให้การเป็น “พระพุทธศาสนาประจำชาติ” ในลาวสิ้นสุดลง

ปัจจุบันพระพุทธศาสนาในระบบสังคมนิยมลาวได้รับการตีความใหม่ โดยผสมผสานแนวคิดเกี่ยวกับการต่อสู้เพื่อเอกราชอธิปไตยและหลักการของสังคมนิยมเข้าไว้ด้วย และมีประเพณีรวมถึงพิธีกรรมทางด้านพุทธศาสนาได้นำมาประยุกต์ใช้เป็นยุทธวิธี ในการจัดระเบียบทางการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม อาทิ การประกอบพิธีกรรมทางพระพุทธศาสนา มีการอธิบายและแทรกแนวคิดของลัทธิมาร์กซ์–เลนิน เข้าด้วยกัน เป็นต้น ทำให้พระพุทธศาสนากับลัทธิสังคมนิยมดำรงอยู่ด้วยกันได้เป็นอย่างดี ในระบบสังคมนิยมแบบลาว (ทวีวัฒน์ ปุณฑริกวิวัฒน์, 2549) แต่ถึงกระนั้นก็ตามชาวลาวส่วนใหญ่ก็ยังมีศรัทธาในพระพุทธศาสนาอย่างแนบแน่นและพยายามประคับประคองพระพุทธศาสนาให้ตั้งมั่นอยู่จวบจนถึงปัจจุบัน

2. พระพุทธศาสนาในประเทศลาวยุคการปกครองของฝรั่งเศส

พระพุทธศาสนาของลาวเสื่อมโทรมลงไปบ้าง เพราะไม่ได้รับการเอาใจใส่บำรุงส่งเสริมเท่าที่ควร แต่ประชาชนซึ่งมีศรัทธาแน่นแฟ้นในพระพุทธศาสนาได้ช่วยกันรักษาพระพุทธศาสนาให้คงอยู่ตลอดมา นับตั้งแต่ พ.ศ. 2445 มีการสำรวจวัดในเขตกำแพงนครเวียงจันทน์ โดยท่านมารินี และท่านเรอลิอา ชาวฝรั่งเศสพบว่ามีถึง 120 วัด รวมทั้งวัดร้างและวัดที่สมบูรณ์ ต่อมา พ.ศ. 2457 พระเจ้าศรีสว่างวงศ์ได้ร่วมกับคณะสงฆ์ได้บูรณะพระธาตุภูสีหลวงพระบางที่ทรุดโทรมให้หลับมาสวยงามเหมือนเดิม ต่อมาจึงได้ประกาศพระราชบัญญัติจัดระเบียบการปกครองสงฆ์ขึ้นมา 2 ฉบับ เลียนแบบบ้านเมือง แต่ไม่มีสมเด็จพระสังฆราชเป็นองค์ประมุขสูงสุดมีแต่เจ้าคณะแขวง เมือง ตาแสงเท่านั้น โดยให้คณะแขวง

ขึ้นกับข้าหลวงฝรั่งเศส พ.ศ. 2472 ฝรั่งได้จัดสมาคมนักปราชญ์ฝรั่งเศสฝ่ายเอเชียบูรพาขึ้น ได้พยายามฟื้นฟูการศึกษาทางด้านพระพุทธศาสนาอีกครั้งหนึ่ง โดยจัดตั้งโรงเรียนพระปริยัติธรรมขึ้นที่หอคำ อันเป็นพระราชวังในปัจจุบัน เพื่อเป็นที่ศึกษาธรรมะและบาสีของพระสงฆ์สามเณร ในปีต่อมาจัดตั้งสถาบันขึ้นแห่งหนึ่ง โดยให้ชื่อว่า “สถาบันพุทธบัณฑิตสภาจันทบุรี” โดยมอบหมายให้สมเด็จเจ้าเพชรราชเป็นประธานมีหน้าที่เพื่อรวบรวมคัมภีร์ที่สำคัญวัตถุโบราณมาเก็บรักษาไว้ เพราะเมื่อก่อนโบราณวัตถุไม่ได้รับการดูแล ถูกบุกรุก ถูกโจรกรรมได้รับความเสียหายมากรวมทั้งใบลาน คัมภีร์ทางศาสนา พ.ศ. 2482 เสด็จเจ้าเพชรราชบูรณะหอพระแก้วที่ถูกทำลายให้สมบูรณ์ โดยมีเจ้าสุวรรณภูมาเป็นสถาปนิกออกแบบในยุคที่ฝรั่งเศสเข้าปกครอง มีการบูรณะวัดอารามหลายแห่ง อาทิ วัดจันทบุรี เวียงจันทน์ พ.ศ. 2453 (ค.ศ. 1910) วัดศรีสะเกษ เวียงจันทน์ พ.ศ. 2455 (ค.ศ. 1912) วัดอินแปง วัดองค์ตื้อมหาวิหาร เวียงจันทน์ พ.ศ. 2463 (ค.ศ. 1920) วัดทายโศก พ.ศ. 2473 (ค.ศ. 1930) วัดเหล่านี้ได้เสื่อมโทรม และรกร้างเพราะภัยสงครามตั้งแต่กองทัพไทยเข้าโจมตีเวียงจันทน์ (พระมหาดาวสยาม วชิรปญฺโญ, 2555, น. 130-131)

1.1 สถาบันพุทธบัณฑิตสภา

ในปี พ.ศ. 2476 เป็นต้นมา เสด็จเจ้าเพชรราช รัตนวงศา พ.ศ. 2433-2502 และอาจารย์มหาสีลา วีรวงศ์ พ.ศ. 2448-2530 ได้เห็นความสำคัญของการเก็บรักษาคัมภีร์โบราณและอักษรศาสตร์ลาว จึงได้ก่อตั้งสถาบันขึ้นมา โดยเฉพาะคือ สถาบันพุทธบัณฑิตสภาจันทบุรี มีการรวบรวมคัมภีร์เก็บสะสมไว้ จึงตั้งโรงเรียนสอนบาลีให้กับพระสงฆ์-สามเณร โดยเปิดสำนักงานที่วัดจันทบุรี หรือวัดจันทน์ นครเวียงจันทน์ ได้พยายามจะจัดพิมพ์แบบเรียนบาลีขึ้นใหม่

ส่วนทางโรงเรียนพระปริยัติธรรมได้ครูสอนบาลีท่านแรกคือ พ่อครูแก้ว ซึ่งจบการศึกษาจากเมืองไทย ในการสอบบาลีนั้นใช้แบบเรียนอักษรไทยเป็นเกณ์ ต่อมาพ่อครูแก้วลาออก ครูต่อมาจึงเป็นอาจารย์มหาสีลา วีรวงศ์ จึงเริ่มผลิตตำราเรียนภาษาบาลี บทสวดมนต์ด้วย จนเริ่มแพร่หลาย มหาสีลา วีรวงศ์ได้รับแต่งตั้งเป็นครูต่อมา เริ่มเปิดการเรียนการสอนใน พ.ศ. 2484 เป็นต้นมา และในที่สุด พ.ศ. 2503 คณะรัฐมนตรีจึงได้ประกาศยกเลิกการเขียนแบบนี้และกลับไปเขียนแบบเดิมคือมี พยัญชนะ 27 ตัว พยัญชนะชุดนี้จึงมีอายุเพียง 29 ปีเท่านั้น (พระมหาดาวสยาม วชิรปญฺโญ, 2555, น. 131-134)

1.2 ด้านการศึกษาเดิม

การศึกษาทางพระพุทธศาสนาของลาวในช่วงทศวรรษ 1910-1920 นั้น อยู่ในแบบฉบับของสยาม ฝรั่งเศส จึงพยามยามอย่างเต็มที่เพื่อเปลี่ยนแปลงการศึกษาพระพุทธศาสนาของลาว ให้แตกต่างออกไปจากแบบฉบับของสยามให้เป็นแบบฉบับของอินโดจีนฝรั่งเศส หรือให้ประเทศอาณานิคมของตนที่นับถือพระพุทธศาสนาเถรวาทในลาวและเขมรหันหน้าเข้าหาซึ่งกันและกัน (กรานท์ เอแวนส์, 2549, น. 75)

ต่อมาปี พ.ศ. 2472 (ค.ศ. 1929) ฝรั่งเศสได้พื้นฟูพุทธศาสนาและการศึกษาในประเทศลาว อาทิ สถาบันการศึกษาภาคตะวันออกไกลฝั่งเศสได้ออกข้อกำหนดเกี่ยวกับการอนุรักษ์โบราณสถาน โบราณวัตถุ พระพุทธรูป พระธาตุเจดีย์ (สิลา วีระวงส์, 2544, น. 249) ยังได้ส่งพระส่งไปศึกษาที่ประเทศเขมรอีกด้วย การศึกษาสมัยก่อนมีชั้นประถมตรี ชั้นประถมโทและชั้นประถมเอก เรียนวิชาบาลีธรรมะและวิชาทั่วไปคล้ายกับวิชาโลก ถ้าสอบบาลีธรรมะและวิชาทั่ว ๆ ไปคล้ายกับวิชาโลกถ้าสอบวิชาบาลีธรรมะและวิชาทั่ว ๆ ไป ตามที่หลักสูตร

กำหนด ถือว่าเปรียญธรรม 3 ประโยค ต่อมามี ประโยค 4, 5 และ 6 หลักสูตรมีแปลมคธเป็นลาว แปลลาวเป็นมคธ รวมกับวิชาทางโลกด้วย จากนั้นเรียนสูงไปในชั้น ป.ธ. 7-8 ส่วนประโยค 9 ต้องไปศึกษาที่กัมพูชา ต่อมา พ.ศ. 2505 ได้เป็นแปลงการศึกษาสงฆ์ คือ 1) ชั้นประถมศึกษา เรียน 6 ปี แบ่งเป็น ประถมต้น 3 ปี ประถมปลาย 3 ปี 2) ชั้นมัธยมศึกษา เรียน 7 ปี มัธยมต้น 4 ปี มัธยมปลาย 3 ปี เมื่อจบรวมกันแล้ว 7 ปี ยังมีชั้นเตรียมสถาบันอีก 1 ปี จึงเท่ากับว่าชั้นมัธยมมีหลักสูตร 8 ปี ซึ่งทั้งหมดอยู่ในการควบควบของกรทรวงธรรมการ ซึ่งต่อมาเป็นเป็นกรทรวงศึกษาธิการ เมื่อจบหลักสูตรแล้วถือว่าจบการศึกษาพระพุทธศาสนา

ต่อมาพระสงฆ์ลาวได้รับการศึกษาในประเทศไทย อาทิ พระอาจารย์มหาปาล อานนฺโท ซึ่งท่านได้มาศึกษาวิปัสสนากับพระสมเด็จพระพุฒาจารย์ (อาจ อาสภมหาเถระ) วัดมหาธาตุฯ กรุงเทพฯ จนเชี่ยวชาญ ต่อมาจึงกลับไปพระราชอาณาจักรลาว แล้วจำพรรษาที่วัดมหาพุทธวงศาป่าหลวงหรือวัดโสกป่าหลวง เวียงจันทร์ หลังจากนั้นท่านได้จัดตั้งสำนักวิปัสสนากรรมฐาน จัดตั้งพุทธสมาคม จัดตั้งองค์การยุวพุทธิกสมาคม ฯลฯ พระอาจารย์มหาปาล อานนฺโท นับว่าท่านเป็นพระเถระที่อุทิศตนให้กับพระพุทธศาสนาในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในพระราชอาณาจักรลาวสมัยกึ่งพุทธกาล (พระมหาดาวสยาม วชิรปญฺโญ, 2555, น. 142-145)

ในปี พ.ศ. 2479 พระบาทสมเด็จพระเจ้าศรีสว่างวัฒนาเมื่อครั้งเป็นมกุฎราชกุมารได้สร้างบันไดถวายขึ้นพระธาตุภูศรี และบูรณะพระธาตุภูศรี พระธาตุหลวง เมื่อลาวได้เอกราชแล้ว พ.ศ. 2500 รัฐบาลเสด็จเจ้าสุวรรณภูมาและคณะสงฆ์ ได้ฉลองพุทธชยันตีขึ้นเพื่อเฉลิมฉลองกึ่งพุทธกาล และได้จัดสร้างพระไตรปิฎกอักษรธรรมภาษาบาลี แต่ยังไม่ครบ 45 เล่ม พร้อมจัดสร้างศาลาพันห้อง ข้างพระธาตุหลวงน้อมถวายเป็นพุทธบูชา เป็นต้น

3. พระพุทธศาสนาภายหลังประเทศลาวได้รับการปลดปล่อย

นับเป็นเวลาหลายทศวรรษแล้วที่บรรพบุรุษของชาติลาว ได้นำพาประชาชนลาวบรรดาเผ่าดำเนินการต่อสู้และขยายอิทธิพลอยู่บนดินแดนแห่งนี้ เริ่มแต่กลางศตวรรษที่ 14 เป็นต้นมา บรรพบุรุษของพวกเราได้สถาปนาโดยพระเจ้าฟ้างุ้ม มหาราช ได้นำพาประชาชนลาวก่อตั้งและสร้างประเทศในดินแดนราชอาณาจักรล้านช้างให้เป็นเอกภาพ และเจริญรุ่งเรือง ตั้งแต่ศตวรรษที่ 18 เป็นต้นมา แผ่นดินลาวได้ถูกบรรดาอิทธิพลภายนอกครอบคลุม และรุกรานเสมอ จึงทำให้ประชาชนลาวได้รวมกันขยายอิทธิพลและไม่ยอมจำนนของบรรพบุรุษได้ต่อสู้อย่างเด็ดเดี่ยวเพื่อกอบกู้เอกราชอิสรภาพคืนสู่ประชาชนลาว

นับแต่ปี พ.ศ. 2473 (ค.ศ. 1930) เป็นต้นมา ภายใต้การชี้นำอันถูกต้องของพรรคคอมมิวนิสต์อินโดจีนในเมื่อก่อน และพรรคประชาชนปฏิวัติลาวในปัจจุบัน ประชาชนลาวบรรดาเผ่าได้ดำเนินการต่อสู้ด้วยความเสียสละ จนสามารถทำลายกองทัพที่ครอบครองได้สำเร็จและ ปลดปล่อยอิสรภาพจากการการกดขี่ของพวกล่าเมืองขึ้นอาณานิคมร่วมถึงได้ล้างระบบศักดินาลงอย่างลงอย่างสิ้นเชิง ได้ปลดปล่อยประเทศชาติให้อิสรภาพอย่างสมบูรณ์ ต่อมาได้สถาปนาระบบปกครองใหม่ภายใต้ชื่อสาธารณรัฐประชาธิปไตย ประชาชนลาว (สปป.ลาว) ในวันที่ 2 ธันวาคม พ.ศ. 2518 (ค.ศ.1975) (ศักราชใหม่) ที่ประเทศชาติมีเอกราชและประชาชนได้มีอิสรภาพอย่างแท้จริง

ต่อมาประเทศชาติได้รับการปลดปล่อยประชาชนลาว ภายใต้การนำพาของพรรคประชาชนปฏิวัติลาวรวมกันปฏิบัติ ทำหน้าที่ปกป้องและรักษาสร้างประเทศชาติคือการดำเนินภารกิจการเปลี่ยนแปลงใหม่อย่างรอบด้านเพื่อให้ทันยุคทันสมัยรวมถึงได้บูรณะระบบประชาธิปไตยประชาชน ทำให้ประชาชนมีความอยู่เย็นเป็นสุข ทำให้สังคมมีความสามัคคีรักใคร่กลมเกลียวกันและกัน ก้าว

ขึ้นสู่ระบบสังคมนิยม (รัฐธรรมนูญแห่งสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ฉบับปรับปรุง, 2558, น. 1-2) การเปลี่ยนแปลงการปกครองครั้งนี้กล่าวกันว่ามีชาวลาวหลบหนีออกประเทศ 500,000 คน นับเป็นการอพยพครั้งใหญ่ที่สุดในประวัติศาสตร์ลาวที่ตั้งประเทศมา (พระมหาดาวสยาม วชิรปญฺโญ, 2555, น. 155)

ในด้านพระพุทธศาสนานั้น ในช่วงการเปลี่ยนแปลงการปกครองใหม่ ๆ มีเหตุการณ์ที่ถือว่าเป็นผลกระทบหลายอย่างคือ

1) ยกเลิกสมณศักดิ์

เมื่อประเทศลาวเปลี่ยนการการปกครองเป็นระบบคอมมิวนิสต์แล้ว รัฐบาลไม่ต้องประสงค์ตำแหน่งสมเด็จพระสังฆราช จึงเกณฑ์ผู้คนไปชุมนุมที่วัดใหม่สุวรรณภูมา ให้ยกเลิกตำแหน่งสมเด็จพระสังฆราช (สมเด็จพระสังฆราชพระองค์สุดท้ายแห่งประเทศลาวคือ สมเด็จพระยอดแก้วพุทธชิโนรส ธมฺญาณมหาเถร) ต่อมาพระองค์ลาออกจากประมุขสงฆ์ เมื่อถูกบีบคั้นทางพระพุทธศาสนาหลายด้าน จึงเสด็จหนีออกประเทศ เมื่อวันที่ 5 มีนาคม พ.ศ. 2522 แล้วพำนักที่โรงพยาบาลสงฆ์ กรุงเทพฯ จนสิ้นพระชมม์เมื่อวันที่ 24 มิถุนายน พ.ศ. 2527 ณ โรงพยาบาลสงฆ์ เมื่อพระชนมายุได้ 94 พระวัสสา (มูลมรดกชนชาติอ้ายลาว, 2528, น. 57-58) ส่วนพระเถระหลายรูป รวมทั้งพระภิกษุสามเณรทยอยอพยพข้ามฝั่งมาประเทศไทย พร้อมกับชาวลาวหลายแสนคน ในนั้นมีพระเถระรูปสำคัญ อาทิ พระหลักคำสุวรรณบุรีศรีคณจารย์ (คำฝั้น ติสสวโส) พระอาจารย์มหาสิงห์ทอง บรรฤๅศักดิ์ พระอาจารย์มหาจันลา ตันบัวลี ได้หนีเข้ามาในเมืองไทยและบางส่วนเดินทางต่อไปฝรั่งเศส อังกฤษ แคนาดา สหรัฐอเมริกาปะเทศอื่น ๆ อาทิ พระอาจารย์มหาสิงห์ทอง บรรฤๅศักดิ์ ปัจจุบันเป็นที่ปรึกษาคณะสงฆ์ลาวในสหรัฐอเมริกา แต่บางพวกสมัครใจกลับลาวหลังเหตุการณ์ดีขึ้น ในสมัยการปฏิวัติ

ข้ามความรุนแรงนั้น ตำแหน่งฌศักดิ์ของการปกครองคณะสงฆ์เดิมจึงถูกยกเลิกทั้งหมด ตั้งแต่พระยอดแก้วหรือพระสังฆราชจนถึงพระสมเด็จ (เทียบพระครูของไทย) ปัจจุบันรูปแบบการปกครองสงฆ์ใหม่เป็นองค์การ เรียกว่า “องค์การพุทธศาสนาสัมพันธ์ลาว” เดิมย่อว่า พ.ส.ล. แต่ปัจจุบันเปลี่ยนเป็น อ.พ.ส. ประธาน อ.พ.ส. เรียกว่า ประธานองค์การพุทธศาสนาสัมพันธ์ลาวรูปแรกคือ พระมหาคำตัน เทพบัวลี เปรียญธรรม 6 ประโยค จากวัดอนงคาราม กรุงเทพฯ รูปปัจจุบันคือ พระอาจารย์ใหญ่มหาบุญมา สิมพรหมมา

2) ยกเลิกการศึกษาสงฆ์แบบเดิม

การศึกษาของคณะสงฆ์ในสมัยก่อนปลดปล่อยมีลักษณะคล้ายคลึงแบบไทย เพราะพระเถระผู้ใหญ่เกือบทั้งหมดที่กุมอำนาจทางการศึกษาสงฆ์ส่วนใหญ่เคยมาศึกษาในไทยทั้งสิ้น ในลาวจึงจัดการศึกษาคล้ายคลึงกันแต่ไปปรับปรุงให้เหมาะสมกันดังนั้นเมื่อกลับไปมีบทบาทของประเทศด้วย วิชาที่ศึกษาสมัยก่อน คือ ภาษาบาลี สันสกฤต ธรรมะ คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ โหราศาสตร์ ศึกษาอักษรธรร อักษรไทย อักษรขอม

ครั้นเปลี่ยนแปลงการปกครองจึงยกเลิกในเบื้องต้นพระให้เรียนทฤษฎีการเมืองสังคมนิยม อาทิลัทธิมาร์ก เลนิน โฮจิมินท์ ส่วนการศึกษาบาลี สันสกฤต ธรรมะ พระวินัยกลายเป็นสิ่งต้องห้าม ถือว่ารับใช้ชนชั้น ภายหลังรัฐบาลเล็งเห็นความสำคัญจึงอนุญาตให้ศึกษาได้ การศึกษาในปัจจุบันจึงมีทั้งการเรียนบาลี สันสกฤต ธรรมะ ศาสนา อักษรธรรม อักษรขอม แต่ผู้จบการศึกษาไม่ได้ถูกเรียกว่ามหาเหมือนเดิม

3) รื้อของเก่าสร้างของใหม่

พระพุทธศาสนาครบรอบ 2,500 ปี หรือกึ่งพุทธกาลคณะสงฆ์และรัฐบาลลาวได้จัดสร้าง ศาลาพันห้อง ลักษณะชั้นเดียว ณ วัดพระธาตุหลวงเหนือ

เวียงจันทน์จนสำเร็จอย่างสวยงาม พร้อมจัดสร้างพระไตรปิฎกอักษรธรรมบาลี ต่อมา พ.ศ. 2519 ศาลานี้ได้ถูกรื้อทิ้งหลังเปลี่ยนแปลงการปกครอง ต่อมา พ.ศ. 2540 ได้จัดสร้างธรรมสภาใหม่ คณะสงฆ์ประกอบด้วย พระมหาวิจิตร สิงหราช พระมหาผ่อง สมาฤกษ์ ฯลฯ ส่วนฝ่ายฆราวาสประกอบด้วย ท่านสมสวาท เร่งสวัสดิ์ ดร. สีโห บรรณวงค์ ท่านชัยสมพร พรหมวิหาร ฯลฯ อาคารนี้เรียกว่า “หอธรรมสภา” กว้าง 50 เมตร ยาว 75.60 เมตร (คณะกรรมการก่อสร้างหอธรรมสภา, 2544, น.10) ตั้งอยู่ทางทิดศตะวันตกเฉียงเหนือของพระธาตุหลวง เป็นอาคาร 2 ชั้น เสร็จสมบูรณ์ พ.ศ. 2553 งดงามด้วยสถาปัตยกรรมแบบลาว

4) เบียดเบียนพระสงฆ์ฝ่ายวิปัสสนากรรมฐาน

รัฐเห็นว่าพระสงฆ์ด้านวิปัสสนาไม่มีประโยชน์แก่การพัฒนาประเทศ ทำให้ล้าหลังเสียเวลาโดยเปล่าประโยชน์ กลายเป็นแรงงานสูญ ดังนั้น รัฐจึงให้พระสงฆ์เพิ่มการผลิตด้านการเลี้ยงหมู เลี้ยงไก่ ปลูกผัก พระสงฆ์หลายท่านไม่ยอมทำตามจึงถูกสังหารมรณภาพไปหลายรูป ส่วนพระสงฆ์ที่ทำงานด้านการเมืองในชนบทได้รับการยกย่อง ต่อมาสถานการณ์ได้ดีขึ้นเมื่อนายกรัฐมนตรีไกสร พรหมวิหารเปลี่ยนแปลงการปกครองสู่นโยบายจิตนาการใหม่ ในปี พ.ศ. 2534 พระสงฆ์ไม่ต้องทำงานหนัก สามารถบิณฑบาตทำกิจวัตรสงฆ์ได้ตามปกติ แต่ต้องไปอบรมด้านการเมือง เพื่อสนับสนุนนโยบายของรัฐบาล จนมาถึงปัจจุบัน พระสงฆ์ลาวมีอิสรภาพเกือบทุกอย่างในกิจของสงฆ์ทั้งด้านปริยัติและปฏิบัติ อาทิ พระอาจารย์มหาชาลี กนฺตสีโล วัดป่านาคูณน้อย กำแพงนคร เวียงจันทน์เป็นผู้นำในการปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐาน

5) ควบคุมการอุปสมบท

ในช่วงต้นของการยึดอำนาจ การบวชทั้งพระสงฆ์และสามเณรจะไม่ได้รับใบอนุญาต ทำให้จำนวนพระเณรลงเรื่อย ๆ เพราะการบวชทดแทนไม่มี พระอุปัชฌาย์ท่านใดบวชพระก็ตามต้องมีโทษอย่างรุนแรง นอกจากนั้นยังให้ ฆราวาสที่สึกจากพระ อาทิ มหาคำตัน ให้ไปประชาสัมพันธ์ว่ารัฐบาลใหม่มีงาน ว่างอยู่อีกมาก ทำให้พระหนุ่มเณรน้อยเริ่มลาสิกขาหรือสึกกันอย่างมากมาย วัน เดียวลาสิกขาถึง 600 รูป (พระมหาจันลา ตันบัวลี, 2527) พ.ศ. 2525 จึงปรากฏ ว่ามีพระภิกษุสามเณรเหลือไม่ถึง 2,000 รูป ต่อมาได้รับการผ่อนผันจากรัฐบาล การบวชจึงทำได้ง่ายขึ้น จนพระภิกษุสามเณรเพิ่มขึ้นจากจำนวนเกือบ 20,000 รูป ดังเช่นในปัจจุบัน (พระมหาดาวสยาม วชิรปญฺโญ, 2555, น. 156-161)

6) วิทยาลัยสงฆ์องค์ตื้น

การศึกษาสงฆ์ในลาวได้กำเนิดเป็นรูปเป็นร่างตั้งแต่สมัยพระเจ้า ฟ้างุ้มมหาราช ที่ได้ทรงนำพระพุทธศาสนาเถรวาทมาประดิษฐานในพระ ราชอาณาจักรลาวเป็นต้นมา โดยการศึกษาแบบมุขปาฐะคือครูอาจารย์ให้ศิษย์มา ท่องจำสวดมนต์และคำสอนต่าง ๆ จากปากครูอาจารย์ และทรงจำต่อ ๆ กันมา การศึกษาระดับอุดมศึกษาเป็นรูปแบบสมัยใหม่เริ่มเปิดเป็นทางการ เมื่อปี พ.ศ. 2493 (ค.ศ. 1950) ที่วัดองค์ตื้อมหาวิหาร เรียกว่า “วิทยาลัยสงฆ์องค์ตื้อ” มี ผู้สำเร็จการศึกษาไปหลายร้อยรูป

ต่อมาได้มีการฟื้นฟูการเรียนการสอนสงฆ์ขึ้นใหม่ การศึกษาแบบเดิม ของคณะสงฆ์ อาทิ การศึกษาภาษาบาลี ภาษาสันสกฤต ศึกษาธรรมะวินัย ฯลฯ โดยมีศูนย์กลางที่วัดองค์ตื้อมหาวิหารและวัดโสกป่าหลวงและวักอื่น ๆ พ.ศ. 2554

การศึกษาสงฆ์ได้ขยายตัวเพิ่มมากขึ้น มีโรงเรียนสงฆ์ทั้งประเทศ 54 แห่ง แบ่งออกโรงเรียนประถมศึกษา 5 แห่ง มัธยมต้น 35 แห่ง มัธยมปลาย 11 แห่ง โรงเรียนปริยัติธรรม 1 แห่ง โรงเรียนพระสังฆาธิการ 1 แห่ง วิทยาลัยสงฆ์ 2 แห่ง อาทิ วิทยาลัยสงฆ์องค์ตื้อเวียงจันทน์และวิทยาลัยสงฆ์จำปาศักดิ์ ระดับมหาวิทยาลัย 7,474 รูป นอกจากนั้นยังมีพระสงฆ์สามเณรลาวเดินทางไปศึกษาต่อในประเทศไทย 450 รูป พม่า 5 รูป อินเดีย 13 รูป เวียดนาม 5 รูป สหรัฐอเมริกา 7 รูป ฝรั่งเศส 4 รูป (องค์การพุทธศาสนาสัมพันธ์ลาว, 2544, น. 15)

นับตั้งแต่การเปลี่ยนแปลงการปกครองแล้วพระราชบัญญัติเดิมของคณะสงฆ์ถูกยกเลิกตามไปด้วย จนมาถึงปี พ.ศ. 2540 องค์การพุทธศาสนาสัมพันธ์ลาว ซึ่งเปรียบเหมือนมหาเถรสมคมที่ควบคุมการปกครองคณะสงฆ์ทั้งประเทศได้ร่างพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ขึ้นมาใหม่เรียนชื่อว่า “ธรรมนูญสงฆ์ลาว” ธรรมนูญฉบับนี้ว่ารัฐธรรมนูญสงฆ์ฉบับสมบูรณ์พอสมควรในวาระปัจจุบันและประกาศใช้ตั้งแต่ พ.ศ. 2540 เรื่อยมา

ด้านศาสนาได้มีนโยบายผ่อนปรนทางศาสนาของรัฐบาล สปป.ลาว โดยเฉพาะพระพุทธศาสนาให้มีแนวทางในทิศทางเดียวกันกับนโยบายของรัฐบาล การให้สิทธิเสรีภาพในการนับถือศาสนาดังกล่าวยังได้เป็นการสะท้อนให้เห็นถึงความพยายามของรัฐบาลที่จะทำให้พระพุทธศาสนาเป็นเครื่องมือในการควบคุมประชาชนให้อยู่ในระบบสังคมนิยมแบบลาวได้ เห็นได้การที่รัฐบาลสนับสนุนให้พระสงฆ์ มีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ อีกทั้งภารกิจบ้านเมืองรวมถึงการให้การความสนับสนุนในการศึกษาแด่พระสงฆ์ในระดับต่าง ๆ ด้วย เพราะรัฐบาลมีความเห็นว่า สถาบันสงฆ์นั้นมีความใกล้ชิดที่มีอิทธิพลต่อความคิดของประชาชนลาวเป็นอย่างมาก

ต่อมารัฐธรรมนูญ ฉบับปรับปรุง ปี 2015 แห่ง สปป. ลาว ถูกรับรองและประกาศใช้อย่างเป็นทางการของวันที่ 8 ธันวาคม 2015 ในรัฐธรรมนูญฉบับนี้มี 2 มาตรา ที่บ่งบอกถึงอิทธิพลเมือง คือ

มาตรา 43 (ปรับปรุง) พลเมืองลาว มีสิทธิเสรีภาพในการเชื่อถือหรือไม่เชื่อถือศาสนา ที่ไม่ขัดกับกฎหมาย (รัฐธรรมนูญแห่งสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ฉบับปรับปรุง, 2558, น. 10)

มาตรา 9 (ปรับปรุง) รัฐเคารพ และปกป้องการเคลื่อนไหวอันถูกกฎหมายของพุทธศาสนิกชน และศาสนิกชนอื่น ปลุกระดมส่งเสริมพระภิกษุสามเณร และนักบวชของศาสนาให้เข้าร่วมในการเคลื่อนไหวที่เป็นประโยชน์แก่ประเทศ และประชาชน ห้ามทุกการกระทำที่เป็นการแบ่งแยกศาสนา และแบ่งแยกประชาชน

การกำหนดแนวทางด้านศาสนาอย่างเป็นรูปธรรมดังกล่าว แสดงว่านโยบายของพรรคและรัฐบาล สปป. ลาว ให้สิทธิเสรีภาพต่อพลเมืองลาวในการเชื่อถือ หรือไม่เชื่อถือศาสนา แต่การประกอบกิจกรรมหรือการเคลื่อนไหวทางศาสนานั้นจะต้องอยู่ภายใต้ระเบียบกฎหมายบ้านเมือง พรรคและรัฐบาลต้องการเสถียรภาพ ความมั่นคงของประเทศ สร้างความสามัคคีของคนในชาติให้มีความเป็นปึกแผ่นแน่นหนา เป็นเชื้อชาติ ศาสนาใดก็ตามให้ถือเอาประโยชน์ของชาติเป็นสำคัญ และการกล่าวเช่นนี้ก็เพื่อต้องการให้ศาสนารวมศาสนิกชนช่วยกันสนับสนุนส่งเสริมนโยบายของรัฐให้ปรากฏเห็นผลเป็นจริงต่อระบบการปกครองราชอาณาจักรลาวเป็น สปป.ลาว ตั้งแต่ปี ค.ศ. 1945 โครงสร้างของคณะสงฆ์ลาวดำเนินการปกครองโดยมีสมเด็จพระสังฆราชทรงเป็นองค์ประมุข โดยมีผู้บริหารเป็นสังฆนายกและสังฆมนตรีว่าการ องค์การปกครอง องค์การศึกษา องค์การเผยแผ่ และองค์การปฏิสังขรณ์ (จำนงค์ ทองประเสริฐ, 2534, น. 343)

3. บทบาทพระสงฆ์ลาวในประเทศลาว

พระสงฆ์ลาวมรบทบาทหน้าที่สำคัญต่อประเทศชาติและญาติโยม ทั้งในอดีตและปัจจุบัน ประหวัติศาสตร์ลาวได้กว่าถึงวีรกรรมของพระพุทธศาสนาซึ่งด้วยบทบาทที่สำคัญดังกว่ามานี้ วัดวาอารามจึงได้กลายเป็นคลังแห่งความรู้และเป็นสถาบันสร้างทรัพยากรมนุษย์ ให้แก่ชาติทางด้านวรรณคดี จิตรกรรม ประติมากรรม ภาษาศาสตร์ ศิลปะ และวรรณคดีอื่น ๆ ซึ่งปัจจุบันเหลืออยู่น้อย เพราะศักดินาต่างชาติได้ยึดเอาไปและจุดไฟเผาทิ้งเป็นจำนวนมากมายผ่านวิวัฒนาการของชาติและพระพุทธศาสนาเป็นเวลาหลายร้อยปี พระพุทธศาสนาจะตัดแยกออกจากชาติไม่ได้และพระสงฆ์สามเณรจะตัดแยกออกจากประชาชนไม่ได้ ประวัติศาสตร์ของชาติลาวที่ผ่านมาได้ชี่ชัดว่า พระสงฆ์ลาวทุกยุคทุกสมัยล้วนถือธงชาติเป็นชีวิตจิตใจและถือศีลธรรมเป็นปัจจัยประกอบส่วนในการกอบกู้เอกราชทั่วแผ่นดินลาวและสนับสนุนพรรครัฐ พัฒนาบ้านเมืองเพื่อความผาสุกของประชาชนบรรดาเผ่าและความศรีวิไลของประเทศชาติ เหนือจิตใจแห่งเป็นเอกราชของชาติ องค์การพุทธสัมพันธ์ลาวได้รับการสถาปนาขึ้นเพื่อความเป็นเอกราชของหลักศีลธรรมและการปฏิบัติให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงใหม่ของบ้านเมือง จึงได้ปรับปรุงกฎระเบียบที่กองประชุมใหม่ ผู้แทนพระสงฆ์ทั่วประเทศครั้งที่ 3 รับรองมาเป็น “ธรรมนูญการปกครองสงฆ์” ฉบับปัจจุบัน

บทบาทพระสงฆ์บริหารงานศูนย์กลางองค์การพระพุทธศาสนาสัมพันธ์ลาว (อพส) สมัยที่ 1 พ.ศ. 2518-2522 พระสงฆ์ที่มีบทบาทต่อประเทศชาติละศาสนาในสังคมลาว ได้แก่ พระอาจารย์ใหญ่มหาคำตัน เทพบัวลี พระอาจารย์ใหญ่มหาปรีชา สุธรรมโกสาร พระอาจารย์ใหญ่มหาผ่อง สมถฤกษ์ พระอาจารย์ใหญ่มหาทองคูณ อนันตสุนธร พระอาจารย์ใหญ่มหาวิจิตร สิงหราช และ ฯลฯ ต่อมาบทบาทพระสงฆ์บริหารงานศูนย์กลางองค์การพระพุทธศาสนาสัมพันธ์ลาว (อพส) สมัยที่ 5 พ.ศ. 2548-2552 ได้แก่ พระอาจารย์ใหญ่มหาวิจิตร

สิงหราช พระอาจารย์ใหญ่มหาผ่อง สมถฤกษ์ พระอาจารย์ใหญ่มหาชาลี กนฺตสีโล พระอาจารย์ใหญ่มหาบัวคำ สารีบุตร ฯลฯ (พระมหาดาวสยาม วชิรปญฺโญ, 2555, น. 169-170) บทบาทพระสงฆ์ได้เอาใจใส่งานบริหารและงานเผยแผ่และสงเคราะห์มากขึ้น ได้มีการอการอบรมสั่งสอนหลักธรรมคำสั่งสอนให้แก่นักเรียน นักศึกษา ตลอดถึงผู้ที่สนใจทั่วไป

4. ธรรมนูญปกครองสงฆ์ลาว

หลังจากพระพุทธศาสนาเป็นศาสนาหลักและเคียงคู่กับพัฒนาการของกลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ ที่เข้ามาตั้งหลักปักฐานในดินแดนลาวแต่บรรพบุรุษถึงปัจจุบันเป็นเวลายาวนานไม่น้อยกว่า 700 ปี แม้ระบบการเมืองการปกครองจะเป็นแบบสังคมนิยมก็ตามทางการลาวก็ได้ประกาศยกย่องให้ผู้นำลาวในระบบราชอาณาจักรในอดีตที่ผ่านมายกย่องให้เป็นวีรกษัตริย์ เช่นอาทิ พระเจ้าฟ้างุ้ม พระเจ้าไชยเชษฐาธิราช และพระเจ้าสุริยวงศาธรรมิกราช เป็นต้น ส่วนบทบาทองค์กรสงฆ์ในล้านช้าง (สปป. ลาว) คณะสงฆ์ลาวได้จัดตั้งองค์กรหลักขึ้นมาเป็นศูนย์กลางการบริหารงานทางพระพุทธศาสนาโดยใช้ชื่อ “องค์การพุทธศาสนาสัมพันธ์แห่ง สปป. ลาว” โดยมีห้องการบริหารงาน (อพส.) กรรมาธิการการปกครองสงฆ์ กรรมาธิการการศึกษาสงฆ์ กรรมาธิการการเผยแผ่ศีลธรรมและปฏิบัติกรรมฐาน กรรมาธิการการสารณูปการ และกรรมมาธิการการต่างประเทศ ปัจจุบันองค์กรสงฆ์ลาวได้อยู่ภายใต้การจัดตั้งขององค์การพุทธศาสนาสัมพันธ์แห่ง สปป.ลาว โดยมีบุคลากรที่มีประสบการณ์และผ่านการหล่อหลอมทั้งด้านศาสนารวมถึงด้านสังคม โดยมีพรรคและรัฐบาลรับรองให้หลักประกัน ที่มีหลักกฎเกณฑ์ทางศีลธรรมและค่านิยมของประชาชนล้วนมีรากฐานจากพุทธศาสนาทำให้คนยอมอยู่ในกรอบจารีตและประเพณีโดยปฏิบัติตามหลักพระธรรมวินัยคำ

สอนทางพระศาสนาซึ่งถือเป็นกลไกที่สำคัญเข้าถึงความเป็นอยู่ของประชาชนและมีอิทธิพลต่อสังคมโดยส่วนรวมมากที่สุด

มาตรา 21 การจัดตั้งคณะบริหารงานพระสงฆ์

การจัดตั้งคณะบริหารงานพระสงฆ์ เป็นองค์การพระพุทธศาสนาสัมพันธ์แห่ง สปป.ลาว ซึ่งเขียนเป็นอักษรย่อ ว่า “อพส”

องค์การพระพุทธศาสนาสัมพันธ์แห่ง สปป.ลาว ประกอบด้วยคือ

1. ศูนย์กลางองค์กรพระพุทธศาสนาสัมพันธ์ แห่ง สปป.ลาว
2. องค์กรพระพุทธศาสนาสัมพันธ์ลาว แขวง นครหลวง
3. องค์กรพระพุทธศาสนาสัมพันธ์ลาว เมือง เทศบาล นคร
4. วัด

มาตรา 22 โครงการประกอบกลไกของคณะบริหารงานพระสงฆ์

โครงสร้างการจัดตั้งของคณะบริหารงานพระสงฆ์ประกอบด้วย ศูนย์กลางการบริหารงาน (อพส) กรรมาธิการการปกครองสงฆ์ กรรมาธิการการศึกษาสงฆ์ กรรมาธิการการเผยแผ่ศีลธรรมและปฏิบัติกัมมัฏฐาน กรรมาธิการการสารณูปการ ให้มีแต่ศูนย์กลางองค์กรพุทธศาสนาสัมพันธ์แห่ง สปป.ลาว องค์กรพุทธศาสนาสัมพันธ์ลาว แขวง นครหลวง ส่วนองค์กรพุทธศาสนาสัมพันธ์ลาว เมืองเทศบาล นครหลวง ไม่มีกรรมาธิการการต่างประเทศ

วัดจึงเป็นศูนย์รวมการบริหารงานพระสงฆ์ขั้นพื้นฐานที่เป็นศาสนสถานของพระพุทธศาสนาเป็นที่อยู่ของพระภิกษุสามเณร และอุบาสกอุบาสิกา โดยมีการแบ่งเป็นจุดตามเงื่อนไข เป็นต้น

มาตรา 23 ที่ตั้ง และภาระบทบาทของศูนย์กลางองค์กรพุทธศาสนาสัมพันธ์แห่ง สปป. ลาว

ศูนย์กลางองค์การพุทธศาสนาสัมพันธ์แห่ง สปป.ลาว เป็นองค์กรบริหารสูงสุดในระบบการจัดตั้งพระพุทธศาสนาอยู่ สปป.ลาว มีบทบาทในการ

บริหาร การปกครองสงฆ์ การศึกษาสงฆ์ การเผยแผ่ศีลธรรมและปฏิบัติกรรมฐาน สาธารณูปการ การต่างประเทศ การจัดตั้ง การปฏิบัติพระธรรมวินัย รวมทั้งการร่วมมือความสามัคคีพุทธศาสนิกชนและประชาชนลาวบรรดาเผ่าและการร่วมมือกับสากลเกี่ยวข้องกับพระศาสนาตามขอบเขตความรับผิดชอบของตน (คณะสงฆ์ลาว, 2561, น. 19-20)

มาตรา 32 ที่ตั้ง และบทบาท สิทธิและหน้าที่ขององค์การพุทธศาสนาสัมพันธ์ลาว แขวง นครหลวง เมือง เทศบาล นคร เป็นองค์กรบริหารพระสงฆ์ภายในแขวง นครหลวง เมือง เทศบาล นคร มีบทบาทในการบริหารการปกครองสงฆ์ การศึกษาสงฆ์ การเผยแผ่ศีลธรรมและปฏิบัติกรรมฐาน สาธารณูปการ การจัดตั้ง การปฏิบัติพระธรรมวินัย รวมทั้งความสามัคคีของพุทธศาสนิกชนและประชาชนบรรดาเผ่า

องค์การพระพุทธศาสนาสัมพันธ์ลาว แขวง นครหลวง เมือง เทศบาล นคร มีสิทธิและหน้าที่ตามขอบเขตความรับผิดชอบของตนดังนี้

1. รับผิดชอบคุ้มครองบริหารงานทางพระพุทธศาสนาภายใน แขวง นครหลวง เมือง เทศบาล นคร

2. คุ้มครองดูแลพระสงฆ์สามเณร อุบาสก อุบาสิการวมทั้งศาสนสถานและศาสนสมบัติที่มีอยู่ใต้ความรับผิดชอบของตน

3. ค้นคว้าและเสนอบุคลากรสงฆ์ที่มีคุณสมบัติ สมบูรณ์ตามหลักพระธรรมวินัย ธรรมนูญสงฆ์ลาว ภายใน แขวง นครหลวง เมือง เทศบาล นคร เพื่อเสนอขอแต่งตั้งเป็นอุปัชฌาย์

4. ปฏิบัติตามแนวทางนโยบายกฎหมายและระเบียบการ รวมทั้งข้อกำหนดของระเบียบข้อตกลง มติ คำสั่งของการจัดตั้งคณะบริหารงานพระสงฆ์ พร้อมทั้งเผยแพร่แนะนำให้พระสงฆ์สามเณร อุบาสก อุบาสิกา พุทธศาสนิกชนและประชาชนลาวบรรดาเผ่ามีความรับรู้และเข้าใจอย่างถูกต้อง

5. ติดตามตรวจสอบและนำพาพระสงฆ์สามเณร อุบาสก อุบาสิกา ในการปฏิบัติพระธรรมวินัย ธรรมนูญสงฆ์ลาว และพิธีกรรมทางพระพุทธศาสนา

6. ส่งเสริมและเสริมขยายการศึกษาสงฆ์ทุกด้านพร้อมทั้งเอาใจใส่เผยแพร่พระธรรมคำสั่งสอนให้แก่พระสงฆ์สามเณร อุบาสก อุบาสิกา พุทธศาสนิกชนและประชาชนลาวบรรดาเผ่าให้มีความรู้ความเข้าใจด้านภาคปริยัติ และภาคปฏิบัติ

7. ค้นคว้าและสร้างกฎระเบียบเกี่ยวกับการจัดตั้งคุ้มครอง บริหารพระสงฆ์ ก่อสร้างบูรณะปฏิสังขรณ์และการซ่อมแซมสาธารณะวัตถุโดยสอดคล้องกับหลักพระธรรมวินัย ธรรมนูญสงฆ์ลาว กฎหมาย ระเบียบ การประสานสมทบกับกระทรวงองค์กรเทียบเท่ากระทรวงองค์กรปกครองท้องถิ่นและภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง

สำหรับองค์กรพุทธศาสนาสัมพันธ์ลาว เมือง เทศบาล นคร ยังมีสิทธิและหน้าที่ในการค้นคว้าและเสนอบุคลากรสงฆ์ที่สมบูรณ์ตามหลักพระธรรมวินัย เงื่อนไขและมาตรการตามธรรมนูญสงฆ์ลาวเพื่อแต่งตั้งหรือปลดตำแหน่ง เจ้าอธิการวัด การตกลงเห็นดีของคณะสงฆ์ภายในวัดและการรับรู้ขององค์การปกครองบ้านที่วัดตั้งอยู่

องค์การพุทธศาสนาสัมพันธ์ลาวแต่ละชั้นประกอบไปด้วยคณะผู้แทนตามจำนวนกันไป เช่น องค์กรพุทธศาสนาสัมพันธ์ลาว ขั้นศูนย์กลางประกอบด้วย ประธาน รองประธาน หัวหน้าคณะกรรมาธิการ หัวหน้าคณะห้องการ คณะกรรมการที่ปรึกษา และคณะกรรมการบริหารงานประจำศูนย์กลางองค์กรพุทธศาสนาสัมพันธ์ลาว ประกอบด้วย ประธาน 1 รูป รองประธาน 5 รูป หัวหน้าคณะกรรมาธิการ 4 รูป หัวหน้าคณะห้องการ 1 รูป ส่วนคณะกรรมการที่ปรึกษาและคณะกรรมการบริหารงานประจำศูนย์กลางองค์กรพุทธศาสนาสัมพันธ์ลาวให้

มีตามจำนวนที่เหมาะสม ซึ่งการบริหารงานขององค์กรพุทธศาสนาสัมพันธ์ลาวมี 4 กรรมาธิการหลักคือ

1. กรรมาธิการปกครองสงฆ์
2. กรรมาธิการศึกษาสงฆ์
3. กรรมาธิการเผยแผ่ศีลธรรมและปฏิบัติกรรมฐาน
4. กรรมาธิการสาธารณูปการ

องค์กรพุทธศาสนาสัมพันธ์ลาวขั้นแขวง ขั้นเมือง และขั้นวัด มีโครงสร้างการบริหารที่เหมือนกัน โดยมีกรรมการคณะสงฆ์ประจำ ประธาน รองประธานจำนวนลดหลั่นลงไปตามขนาด ขอบเขต หน้าที่รับผิดชอบของตน เพื่อบรรลุตามเป้าหมายที่ได้กล่าวมาข้างต้น องค์กรพุทธศาสนาสัมพันธ์ลาวจึงได้จัดแบ่งหน้าที่ในการทำงาน เพื่อให้มีคุณภาพ ประสิทธิภาพ และได้รับผลตามความต้องการขององค์กร ดังนี้

มาตรา 27 ภาระบทบาท สิทธิและหน้าที่ของกรรมาธิการปกครองสงฆ์

กรรมาธิการปกครองสงฆ์ มีหน้าที่ บทบาทในการคุ้มครองพระสงฆ์สามเณร อุบาสก อุบาสิกา ในขอบเขตทั่วประเทศ แขวง นครหลวง เมือง เทศบาล นคร ตามความรับผิดชอบของตน เช่น (1) รับผิดชอบบริหารงานของกรรมาธิการ (2) สร้างข้อกำหนด กฎระเบียบ มีมติ ข้อตกลง และคำสั่งอื่นตามพระธรรมวินัย กฎหมายของบ้านเมือง (3) คุ้มครองและดูแลความเป็นระเบียบเรียบร้อยของพระสงฆ์สามเณร อุบาสก และอุบาสิกา ฯลฯ และการเคลื่อนไหวให้ถูกต้องตามพระธรรมวินัย (4) ขนขวาย เต้าโฮงความสามัคคี ระหว่างสมณะเพศพุทธศาสนิกชน และประชาชนลาวบรรดาชนเผ่า

มาตรา 28 ภาระบทบาท สิทธิและหน้าที่ของกรรมาธิการศึกษาสงฆ์

กรรมาธิการศึกษาสงฆ์ มีหน้าที่ บทบาทเกี่ยวข้องกับการศึกษาของพระสงฆ์สามเณร อุบาสก อุบาสิกา ในขอบเขตทั่วประเทศ แขวง นครหลวง เมืองเทศบาล นคร ตามความรับผิดชอบของตน เช่น (1) รับผิดชอบบริหารงานของกรรมาธิการ (2) ค้นคว้าและปรับปรุงการศึกษาสงฆ์โดยมีการศึกษาพระธรรมวินัย ภาษาบาลี ภาษาสันสกฤต อักษรธรรม วิทยาศาสตร์ธรรมชาติ วิทยาศาสตร์สังคม และภาษาต่างประเทศ ในการศึกษาสายปริยัติธรรม สายสามัญศึกษาสงฆ์ และอุดมศึกษา (2) ค้นคว้าและประกอบบุคลากรสงฆ์ เข้าในกองวิชาการค้นคว้า และสร้างหลักสูตร ตำรา ภาษาบาลี ภาษาสันสกฤต อักษรธรรมแบบเรียน และนำใช้อย่างถูกต้องเหมาะสมกับสภาพการเปลี่ยนแปลงใหม่ของโลก (3) คุ้มครองติดตาม นักเรียน นักศึกษาสงฆ์ที่ศึกษาทั้งภายในและต่างประเทศ (4) ค้นคว้าส่งเสริมพระสงฆ์สามเณรที่เรียนจบจากวิทยาลัยสงฆ์หรือมหาวิทยาลัยสงฆ์ทั้งภายในและต่างประเทศ

มาตรา 29 ภาระบทบาท สิทธิและหน้าที่ของกรรมาธิการเผยแผ่ศีลธรรมและปฏิบัติกัมมัฏฐาน

กรรมาธิการเผยแผ่ศีลธรรมและปฏิบัติกัมมัฏฐาน มีหน้าที่ บทบาทเกี่ยวกับการศึกษา อุบาสิกา ในขอบเขตทั่วประเทศ แขวง นครหลวง เมืองเทศบาล นคร ตามความรับผิดชอบของตน เช่น (1) รับผิดชอบบริหารงานของกรรมาธิการ (2) สร้างข้อกำหนด กฎระเบียบ มติ ข้อตกลงและคำสั่งอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับการเผยแผ่ศีลธรรม ฝึกอบรมพระวิปัสสนาจารย์ ให้เป็นผู้ที่ผู้เชี่ยวชาญในการเผยแผ่ในหลายรูปแบบและปฏิบัติกัมมัฏฐาน ให้ทั่วถึงภายในประเทศ (3) สร้างวิทยากรและวิปัสสนาจารย์ โดยรับประกันให้ได้ทั้งปริยัติและคุณภาพในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา

มาตรา 30 ภาระบทบาท สิทธิและหน้าที่ของกรรมาธิการสาธารณูปการ

กรรมาธิการสาธารณูปการ มีหน้าที่ บทบาทเกี่ยวข้องกับการศึกษาของพระสงฆ์สามเณร อุบาสก อุบาสิกา ในขอบเขตทั่วประเทศ แขวง นครหลวง เมือง เทศบาล นคร ตามความรับผิดชอบของตน เช่น (1) รับผิดชอบบริหารงานของกรรมาธิการ (2) สร้างข้อกำหนด กฎระเบียบ มติ ข้อตกลงและคำสั่งอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการปกป้องและการรักษา สร้างพัฒนาถาวรวัตถุ โบราณสถานที่ โบราณวัตถุ ปูชนียวัตถุ ธรณีสงฆ์ และสมบัติอื่นๆ ของพระพุทธศาสนาให้ถูกต้องตามพระธรรมวินัย กฎหมายและระเบียบของบ้านเมือง (3) ค้นคว้า สร้างข้อกำหนด และกฎระเบียบเกี่ยวข้องกับการสร้างวัด การย้ายวัด การยกเลิกวัด การสร้างพระพุทธรูป กุฎิ ศาลาโรงธรรม พัทธสีมา และสิ่งก่อสร้างอื่น ๆ (4) แนะนำ นำพา การริเริ่ม รวมกลุ่มกัน และเรียบเรียงเอกสารเก่าแก่ทั้งเป็นหนังสือใบลาน พับสา หนังสือ และวัตถุที่เป็นประโยชน์แก่พระพุทธศาสนาและประเทศชาติ (คณะสงฆ์ลาว, 2561, น. 26-35)

5. แนวโน้มของพระพุทธศาสนาลาวในอนาคต

ปัจจุบัน สปป.ลาว หันมาใช้รูปแบบการปกครองระบอบสาธารณรัฐแบบสังคมนิยมและเริ่มมีการฟื้นฟูพระพุทธศาสนาขึ้นมาใหม่ โดยประชาชนชาวลาวเอง และประชาชนที่นับถือพระพุทธศาสนาในประเทศต่าง ๆ โดยเฉพาะประเทศไทย ได้มีส่วนช่วยฟื้นฟูพระพุทธศาสนาในประเทศลาวเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชมหาราชพระมหากษัตริย์ของไทยได้เสด็จพระราชดำเนินเยือนประเทศลาว และพระราชทานกฐินพระราชทานให้ข้าราชการนำไปถวายยังวัดหลวงของลาว ตลอดถึงประชาชนชาวไทยที่ร่วมกัน

บูรณะถาวรวัตถุทางพุทธศาสนาในลาว โดยร่วมสบทบทุนและส่งเสริมการศึกษาของคณะสงฆ์ลาว เป็นต้น

อีกทั้งในรัฐธรรมนูญแห่งชาติลาว ฉบับปัจจุบัน พูดถึงเสรีภาพในการยอมรับนับถือศาสนาอย่างเสรีพอสมควร ในมาตราที่ 30 ว่า “Lao citizens have the right and freedom to believe or not to believe in religions. (ประชาชนชาวลาวย่อมมีสิทธิและเสรีภาพที่จะเชื่อถือหรือไม่เชื่อถือในศาสนา)” (พระศรีปริยัติโมลี (สมชัย กุสลจิตโต, 2546, น. 58) ซึ่งทำให้ชาวลาวมีสิทธิเสรีภาพในการเลือกนับถือศาสนา ทำให้สถานการณ์การนับถือพระพุทธศาสนา มีความเจริญรุ่งเรืองตราบเท่าทุกวันนี้

ชาวลาวนับว่าเป็นผู้มีเสรีภาพในการนับถือศาสนามาก เนื่องจากรัฐบาลไม่ได้เข้มงวดมากนักให้อิสระกับคณะสงฆ์พอสมควรและงานบุญสำคัญในพระพุทธศาสนาได้ปรับให้เข้ากับลัทธิสังคมนิยมโดยพรรคและรัฐบาลเป็นคนดูแลพระพุทธศาสนา ในปัจจุบันนี้จึงนับว่ามีความมั่นคงพอสมควร ส่วนสถาบันการศึกษาของคณะสงฆ์ตั้งแต่ระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษาและอุดมศึกษา ได้รับการจัดตั้งขึ้นมาอีกครั้งหนึ่ง สถาบันทางวิปัสสนากรรมฐานก่อได้รับการจัดตั้งขึ้น การศึกษาธรรมะ ภาษาบาลีได้รับการฟื้นฟูอีกครั้ง ถึงแม้จะไม่สมบูรณ์เท่าที่ควรก็ตาม นี้ก็ถือว่าเป็นนิมิตที่ดีสำหรับพระพุทธศาสนาในอนาคต งานบุญบูชาพระธาตุหลวง ซึ่งจัดเป็นบุญประจำชาติที่ใหญ่ที่สุด โดยได้รับการสนับสนุนจากพรรคและรัฐบาลเป็นอย่างดี อาทิ บางครั้งประธานาธิบดีหรือนายกรัฐมนตรีเป็นผู้มาเปิดงาน เมื่อสองปีก่อนพรรคและรัฐบาลอนุญาตให้คณะสงฆ์ร่วมกับพระนิสิตลาวที่ศึกษาในประเทศไทย จัดอบรมสามเณรภาคฤดูร้อนขึ้นเป็นครั้งแรก นี้นับว่าเป็นปรากฏการณ์ที่ไม่เคยเป็นมาก่อน

ในอนาคตรัฐบาลลาวคงหันหน้าพัฒนาเศรษฐกิจแบบทุนนิยมตามนานาประเทศต่อไป คงไม่ถอยหลังกลับไปใช้ระบบสังคมนิยมที่เข้มงวดเหมือนเดินอีกต่อไป เมื่อนั้นคณะสงฆ์จะมีสิ่งที่ท้าท้ายหลายประการ อาทิ กระแสวัตถุนิยมหรือบริโภคนิยม นอกจากจะต้องสู้กับลัทธิบริโภคนิยมแล้วคณะสงฆ์จำเป็นต้องเตรียมพร้อมรับมือกับลัทธิต่างศาสนาที่กระหายศาสนิกชนอย่างยิ่งแม้ในปัจจุบันมีพรรคและรัฐบาลจะกีดกันลัทธิอื่นที่ไม่ใช่พระพุทธศาสนา แต่จะทำได้นานแค่ไหนนี้ยังเป็นคำถาม? ถ้าคณะสงฆ์ไม่เข้มแข็งจริงคงต้องโดนแทรกซึมและแย่งศาสนิกชนอย่างแน่นอน ดังที่เกิดขึ้นในประเทศเพื่อนบ้าน เป็นต้น

6. บทสรุป

นับเป็นเวลาหลายทศตวรรษแล้วที่บรรพบุรุษของชาติลาว ได้นำพาประชาชนลาวบรรดาเผ่าดำเนินการต่อสู้และขยายอิทธิพลอยู่บนดินแดนแห่งนี้ เริ่มแต่กลางศตวรรษที่ 14 เป็นต้นมา บรรพบุรุษของลาวได้สถาปนาโดยพระเจ้าฟ้างุ้ม มหาราช ได้นำพาประชาชนลาวก่อตั้งและสร้างประเทศในดินแดนราชอาณาจักรล้านช้างให้เป็นเอกภาพ และเจริญรุ่งเรือง ตั้งแต่ศตวรรษที่ 18 เป็นต้นมา แผ่นดินลาวได้ถูกบรรดาอิทธิพลภายนอกครอบคลุม และรุกรานเสมอ จึงทำให้ประชาชนลาวได้รวมกันขยายอิทธิพลและไม่ยอมจำนนของบรรพบุรุษได้ต่อสู้อย่างเด็ดเดี่ยว เพื่อกอบกู้เอกราช อิสรภาพคืนสู่ประชาชาลาว

นับแต่ปี พ.ศ. 2473 (ค.ศ. 1930) เป็นต้นมา ภายใต้การชี่นำอันถูกต้องของพรรคคอมมิวนิสต์อินโดจีนในเมื่อก่อน และพรรคประชาชนปฏิวัติลาวในปัจจุบัน ประชาชนลาวบรรดาเผ่า ได้ดำเนินการสู้ด้วยความเด็ดเดี่ยวเต็มไปด้วยความเสียสละ จนสามารถทำลายกองทัพที่ครอบครองได้สำเร็จและปลดปล่อยอิสรภาพจากการการกดขี่ของพวกล่าเมืองขึ้นอาณานิคมร่วมถึงได้ล้างระบบศักดินาลงอย่างสิ้นเชิง ได้ปลดปล่อยประเทศชาติให้อิสรภาพอย่างสมบูรณ์ ต่อมาได้

สถาปนาระบบปกครองใหม่ภายใต้ชื่อสาธารณรัฐประชาธิปไตย ประชาชนลาว (สปป.ลาว) ในวันที่ 2 ธันวาคม พ.ศ. 2518 (ค.ศ.1975) (ศักราชใหม่) ที่ประเทศชาติมีเอกราชและประชาชนได้มีอิสรภาพอย่างแท้จริง

พระพุทธศาสนาเถรวาทได้เข้ามาเผยแพร่ในสังคมลาวเมื่อปี พ.ศ. 1900 (ค.ศ. 1357) ภายหลังที่พระเจ้าฟ้างุ้ม มหาราช รวบรวมหัวเมืองลาวเข้าเป็นอาณาจักรล้านช้างให้เป็นปึกแผ่นในปี พ.ศ. 1896 (ค.ศ. 1353) โดยมีเมืองเชียงทอง (หลวงพระบาง) เป็นศูนย์กลาง พระพุทธศาสนาเป็นศาสนาหลักและเคียงคู่กับพัฒนาการของกลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ ที่เข้ามาตั้งหลักปักฐานในดินแดนลาวตั้งแต่บรรพบุรุษถึงปัจจุบันเป็นเวลายาวนานไม่น้อยกว่า 700 ปี แม้ระบบการเมืองการปกครองจะเป็นแบบสังคมนิยมก็ตามทางการลาวก็ได้ประกาศยกย่องให้ผู้นำลาวในระบบราชอาณาจักรในอดีตที่ผ่านมายกย่องให้เป็นวีรกษัตริย์ เช่นอาทิ พระเจ้าฟ้างุ้ม พระเจ้าไชยเชษฐาธิราช และพระเจ้าสุริยวงศาธรรมิกราช เป็นต้น ทรงยกย่องให้เป็นศาสนาหลักของอาณาจักรและเป็นศูนย์กลางให้ไพร่ฟ้าราษฎรได้รับการศึกษา มีศีลธรรมและประพฤติชอบตามคำสอนขององค์พระสัมมาสัมพุทธเจ้า เพื่อยึดเหนี่ยวจิตใจของปวงชนลาวทำให้พระพุทธศาสนาเป็นศาสนาหลักที่สำคัญของชาติลาวและทำให้พระพุทธศาสนาแบบเถรวาทจึงประดิษฐานอย่างมั่นคงในราชอาณาจักรลาวตั้งแต่นั้นเป็นต้นมา

พระสงฆ์ลาวมีบทบาทหน้าที่สำคัญต่อประเทศชาติและประชาชน ทั้งในอดีตและปัจจุบัน ประวัติศาสตร์ลาวได้กว่าถึงวีรกรรมของพระพุทธศาสนาซึ่งด้วยบทบาทที่สำคัญดังกว่ามานี้ วัดวาอารามจึงได้กลายเป็นคลังแห่งความรู้และเป็นสถาบันสร้างทรัพยากรมนุษย์ ให้แก่ชาติทางด้านวรรณคดี จิตรกรรม ประติมากรรม ภาษาศาสตร์ ศิลปะ และวรรณคดีอื่น ๆ ซึ่งปัจจุบันเหลืออยู่น้อย เพราะศักดินาต่างชาติได้ยึดเอาไปและจุดไฟเผาทิ้งเป็นจำนวนมากมายผ่านวิวัฒนาการของชาติและพระพุทธศาสนาเป็นเวลาหลายร้อยปี พระพุทธศาสนาจะ

ตัดแยกออกจากชาติไม่ได้และพระสงฆ์สามเณรจะตัดแยกออกจากประชาชนไม่ได้ ประวัติศาสตร์ของชาติลาวที่ผ่านมาได้ชี้ชัดว่า พระสงฆ์ลาวทุกยุคทุกสมัยล้วนถือธงชาติเป็นชีวิตจิตใจและถือศีลธรรมเป็นปัจจัยสำคัญในการกอบกู้เอกราชทั่วแผ่นดินลาวและสนับสนุนพรรครัฐพัฒนาบ้านเมืองเพื่อความอุดมผาสุกของประชาชนและความศรีวิไลของประเทศชาติ

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงแถลงข่าวและวัฒนธรรม. (2543) . *ประวัติศาสตร์ลาว (ดึกดำบรรพ์-ปัจจุบัน).* เวียงจันทร์ : กระทรวงแถลงข่าวและวัฒนธรรม.

กรานท์ เอแวนส์. (2549). *ประวัติศาสตร์โดยย่อของประเทศลาว : เมืองอยู่ใจกลางแผนดินใหญ่เอเชียอาคเนย์*. เชียงใหม่ : SilkwormBooks.

คณะกรรมการก่อสร้างหอธรรมสภา. (2544). *ข่าวมหากุศลโครงการก่อสร้างหอธรรมสภา***.** เวียงจันทน์ : โรงพิมพ์กระทรวงศึกษาธิการ.

จำนงค์ ทองประเสริฐ. (2534). *ประวัติศาสตร์พระพุทธศาสนาในเอเชียอาคเนย์.* กรุงเทพฯ : คุรุสภา.

ทวีวัฒน์ ปุณฑริกวิวัฒน์. (2549). *พุทธศาสนาเถรวาทในลาว.* ใน มติชนรายวัน, 10 กันยายน 2549.

คณะสงฆ์ลาว. (2561) . *ธรรมนูญปกครองสงฆ์ลาว ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2547*. (2561). นครหลวงเวียนจันทร์ : โรงพิมพ์โชคพาไชย จำกัด.

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต). (2555). *พระพุทธศาสนาในอาเซีย.* กรุงเทพฯ : ธรรมสภา.

พระศรีปริยัติโมลี (สมชัย กุสลจิตฺโต). (2546). *“การเดินทางไปร่วมประชุมใหญ่ เอบีซีพี ครั้งที่ 10 ณ นครเวียงจันทน์” ใน สารนิพนธ์พุทธศาสตรบัณฑิต*

รุ่นที่ 48 ปีการศึกษา 2548. กรุงเทพฯ : มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พระมหาดาวสยาม วชิรปญฺโญ. (2555). *พระพุทธศาสนาในประเทศลาว.* กรุงเทพฯ : เม็ดทรายพริ้นติ้ง.

พระมหาจันลา ตันบัวลี. (2527). *แผนทำลายพุทธศาสนาในลาวแดง.* บรรบาย ณ หอประชุมกองทัพบก (12 เมษายน 2527)

มูลมรดกชนชาติอ้ายลาว. (2528). *อนุสรณ์งานพระราชทานเพลิงพระศพสมเด็จพระยอดแก้วพุทธชิโนรสสกลมหาสังฆปาโมกข์ สมเด็จพระสังฆราชแห่งพระราชอาณาจักรลาว.* กรุงเทพฯ : จงเจริญการพิมพ์.

รัฐธรรมนูญแห่งสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ฉบับปรับปรุง . (2558). นครหลวงเวียงจันทร์ : ประธานสภาแห่งชาติ.

สมบูรณ์ สุขสำราญ. (2534). *พุทธศาสนากับความชอบธรรมทางการเมืองกรณีเปรียบเทียบประเทศไทย ลาว และกัมพูชา*. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สุเนตร โพธิสาน. (2544). *ความเป็นมาของพระพุทธศาสนาในลาว.* เวียงจันทน์ : เวียงจันทน์การพิมพ์.

สิลา วีระวงส์. (2544) . *ประวัติศาสตร์ลาวแต่โบราณถึง 1946*. เวียงจันทน์: หอสมุดแห่งชาติ.

สิลา วีรวงส์ และ นวน อุเทนสักดา. (2510). *นิทานขุนบรมราชาธิราชฉบับที่ 1 ประวัติศาสตร์ลาวฉบับเดิม.* เวียงจันทน์ : กระทรวงธรรมการ.

องค์การพุทธศาสนาสัมพันธ์ลาว .(2554). *บทรายงานสภาพการเคลื่อนไหวการทำงานขององค์การพุทธศาสนาสัมพันธ์ลาว สมัยที่ 6*. เวียงจันทน์ : ม.ป.พ.